

«**Τ**ο σύμπαν άραγε, που διαλυόμαστε μέσα του, έχει τη γεύση μας;» (σελ. 21, μτφρ. Τοπάλη). Στην ποιητική του σύνθεση *Ελεγείες του Ντούινο* ο Ρίλκε αποτυπώνει την αναμέτρηση της ανθρώπινης παρουσίας με το άπειρο σύμπαν, το φθαρτόν του ανθρώπου με φόντο το Ολον. Τα πρόσωπα που εμφανίζονται είναι, μεταξύ άλλων, ο άγγελος –στο μεταίχμιο ουρανού και γης, ζωντανών και νεκρών–, οι ερωτευμένοι, η μητέρα, ο πατέρας, ένα νεκρό αγόρι, το άγριο ζώο. Απόηχος ενός ρομαντισμού, η αναζήτηση της ολότητας, υποψία του ανέφικτου, εναλλαγή μεταξύ ορατού και αοράτου, η αναπόφευκτη ελεγεία. «Στο μεσοδιάστημα μεταξύ κόσμου και παιχνιδιού, / σε μια θέση εξαρχής/ πλασμένη για ένα αγνό γεγονός» (σελ. 37, μτφρ. Σελαβή). Ιδιαίτερα καίρια είναι η επισήμανση ότι στις *Ελεγείες του Ντούινο* ο Ρίλκε επινόησε μια γλώσσα αφηρημένη, απόμακρη, στοχαστική, αλλά και βαθιά ερωτική, χωρίς να έχει γραφτεί κάτι παρόμοιο στην αγγλική ή την αμερικανική ποίηση (σελ. 103, εκδ. Περισπωμένη).

Τύχη αγαθή για τον αναγνώστη, αφού μπορεί να έχει στα χέρια του δύο σοβαρές μεταφράσεις, με επαρκή σχολιασμό, αυτού του σημαντικού έργου της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας. Καλή αίσθηση της ελληνικής γλώσσας από τους δύο μεταφραστές, που είναι και ποιητές της νεότερης γενιάς. Αλλού είναι πιο διαφωτιστικά τα σχόλια του Σελαβή, αλλού της Τοπάλη. Ιδιαίτερα αποκαλυπτική, η επιστολή του Ρίλκε στον Βίτολντ Χούλεβιτς, η οποία παρατίθεται στην έκδοση του Πατάκη. Το επίμετρο του Κουτσουρέλη, γραμμένο με λεπτότητα και κατατοπιστικό για φιλολογικά χαρακτηριστικά της ελεγείας, αλλά εγείρει δικαιολογημένες ενστάσεις σε όσα υποστηρίζει σχετικά με την ανθρώπινη κατάσταση, το αίτημα της δημιουργικότητας, τις παλαιόθεν αναζητήσεις στη μορφή και τις λίγο-πολύ σταθερές πτυχές στην ανθρώπινη στάση και δράση. Αλλά ας επιστρέψουμε στους στίχους του Ρίλκε. «Κι εμείς: παντού και πάντα θεατές, / προσκολλημένοι σ' όλα αυτά, ποτέ πιο έξω! / Μας κατακλύζουνε. Τα βάζουμε σε τάξη. Καταρρέουν. / Τα ξαναβάζουμε στη θέση τους/ κι ύστερα καταρρέουμε εμείς» (σελ. 67, μτφρ. Τοπάλη). Αλλού η μετάφραση της Τοπάλη είναι πιο ευθύβολη και λιτή, με καλές επιλογές στις τομές των στίχων, αλλού ο Σελαβής είναι πιο γοητευτικά κυματιστός. «Οι άγγελοι (λένε) συχνά δεν θα 'ξεραν αν ανάμεσα/ σε ζωντανούς περπατούν ή νεκρούς. Το αιώνιο ρεύμα/ μέσα κι απ' τους δύο κόσμους συμπαρασύρει πάντοτε/ όλες τις ηλικίες, και στη βοή του πνίγει τη φωνή τους» (σελ. 17, μτφρ. Σελαβή). Είναι σίγουρα και ζήτημα γλωσσικού αισθητηρίου του αναγνώστη ποια απόδοση θα προτιμήσει, όπως, για παράδειγμα, αν για την «Klage» στη δέκατη ελεγεία προτιμά τη λέξη «θρηνωδία» ή τη λέξη «Θρήνος». Η απόδοση της Τοπάλη έχει κάτι, ούτως ειπείν, από ρυθμό δωρικό, ενώ του Σελαβή από ρυθμό ιωνικό. Πάντως και οι δύο υποστηρίζουν αποτελεσματικά και με χάρη τις μετόπες και τα περίτεχνα αετώματα της ποίησης του Ρίλκε.

Π. Π.